

Bedankt voor het downloaden van dit artikel. De artikelen uit de (online)tijdschriften van Uitgeverij Boom zijn auteursrechtelijk beschermd. U kunt er natuurlijk uit citeren (voorzien van een bronvermelding) maar voor reproductie in welke vorm dan ook moet toestemming aan de uitgever worden gevraagd.

Boom

Behoudens de in of krachtens de Auteurswet van 1912 gestelde uitzonderingen mag niets uit deze uitgave worden verveelvoudigd, opgeslagen in een geautomatiseerd gegevensbestand, of openbaar gemaakt, in enige vorm of op enige wijze, hetzij elektronisch, mechanisch door fotokopieën, opnamen of enig andere manier, zonder voorafgaande schriftelijke toestemming van de uitgever.

Voor zover het maken van kopieën uit deze uitgave is toegestaan op grond van artikelen 16h t/m 16m Auteurswet 1912 jo. Besluit van 27 november 2002, Stb 575, dient men de daarvoor wettelijk verschuldigde vergoeding te voldoen aan de Stichting Reprorecht te Hoofddorp (postbus 3060, 2130 KB, www.reprorecht.nl) of contact op te nemen met de uitgever voor het treffen van een rechtstreekse regeling in de zin van art. 16l, vijfde lid, Auteurswet 1912.

Voor het overnemen van gedeelte(n) uit deze uitgave in bloemlezingen, readers en andere compilatiewerken (artikel 16, Auteurswet 1912) kan men zich wenden tot de Stichting PRO (Stichting Publicatie- en Reproductierechten, postbus 3060, 2130 KB Hoofddorp, www.cedar.nl/pro).

No part of this book may be reproduced in any way whatsoever without the written permission of the publisher.

info@boomamsterdam.nl
www.boomuitgeversamsterdam.nl

Verschuivende machtsbalans en de financiële ‘balance of terror’ VS-China

China is zijn plek op het wereldpodium aan het innemen. Dat botst met strategisch en humanitair beleid van westerse mogendheden en vermindert de westerse invloed in de Aziatische regio middels de Wereldbank en het IMF. De rol van regionale samenwerkingsverbanden, zoals de Aziatische ontwikkelingsbank, wordt onder aanvoering van China belangrijker. Zowel de grote als de kleine machten in het internationale systeem zullen zich van deze schuivende machtsbalansen terdege bewust moeten zijn bij de formulering van hun buitenlandbeleid.

---

door *Tim Sweijs*

De auteur is onderzoeker binnen het Veiligheidsstudies-programma van het The Hague Centre for Strategic Studies (HCSS).

WAAR IN DE COMMUNIS OPINIO VAN DE JAREN negentig de wereld het unipolaire moment van de VS beleefde, is het sinds het begin van de Irak-oorlog bon ton in kringen van journalisten, beleidsmakers en academici om het bestaan van een multipolair wereldsysteem te verkondigen. Er wordt daarbij gewezen op de niet te stuiten opmars van China in de vaart der volkeren vis-à-vis een gepercipieerde afbrokkeling van de macht van de VS. Dit is niet geheel onterecht, maar veelal voorbarig.

Zo voorspelt de Amerikaanse National Intelligence Council (NIC) in het in november 2008 verschenen rapport *Global trends 2025. A transformed world* een multipolair systeem in 2025, terwijl ze waarschuwt voor een verschuiving van de macht van het Westen naar het Oosten.¹ Een studie van de

Carnegie Foundation uit juli 2008 berekent dat China in 2035 de economie van de VS in grootte zal evenaren.² Deze langetermijnprojecties zijn echter een eigen leven gaan leiden en de oppervlakkige toeschouwer is al gauw geneigd te denken dat de huidige wereld multipolair is.

Dit artikel biedt een beknopte analyse van de gevolgen van de opkomst van China voor de internationale orde. Allereerst geeft het een korte beschrijving van de structuur van het huidige wereldsysteem en de posities die de VS en China daarin innemen. Vervolgens analyseert het een drietal ontwikkelingen in China's buitenlandbeleid en evalueert het de implicaties daarvan voor de bestaande internationale orde.

Anno 2009 is de VS ontegenzeggelijk nog altijd de sterkste staat in het stansysteem. De verschillen tussen China en de VS zijn naar conventionele indicatoren immens, gelet op bijvoorbeeld de grootte van de economieën van de beide landen (4,4 biljoen dollar tegenover 14,3 biljoen dollar)³, de innovatiekracht (China's aandeel in de uitgave van patenten in 2006 was een schamele 1 procent, tegenover 31 procent van de VS)⁴, de mate van urbanisatie (43% tegenover 82%)⁵ en de hoeveelheid autogebruikers (26 tegenover 776 per 1000 inwoners).⁶

Dit beeld wordt daarnaast bevestigd door een vergelijking van de militaire vermogens — de belangrijkste valuta in het internationale systeem, zeker wanneer het de polariteit van het systeem betreft — van beide landen. Het Amerikaanse defensiebudget bedraagt met 650 miljard dollar bijna de helft van alle wereldwijde militaire uitgaven en is evenveel als het gecombineerde defensiebudget van de eerstvolgende 14 landen.⁷ China, dat minder transparant is aangaande militaire uitgaven is, besteedt volgens schattingen tussen de 60 en de 150 miljard dollar.⁸

Wat betreft militair vermogen is de VS het enige land dat door zijn *blue-water navy*, langeafstandsraketten en luchtmacht wereldwijd militaire macht kan inzetten met conventionele en onconventionele middelen. China's militaire vermogens zijn daarentegen beperkt.⁹ Ondanks groot-schalige moderniseringsprogramma's beschikt China voorlopig niet over een *blue-water navy*, terwijl ook haar *green-water*-capaciteiten nog in ontwikkeling zijn. China heeft een aantal lopende ICBM-programma's om haar verouderde raketten te vervangen, maar haar nucleaire arsenaal blijft klein in omvang.¹⁰ Gegeven de beperkte luchtmacht en geringe transportcapaciteiten is het waarschijnlijk dat China in het komende decennium slechts regionaal grootschalige militaire operaties zal kunnen uitvoeren.¹¹

Om kort te gaan: er is nog lang niet sprake van een multipolaire wereld. Dit gezegd hebbende, is er een aantal trends dat niet alleen op lange maar ook op korte termijn implicaties hebben voor de aard van het huidige en het toekomstige wereldsysteem.

VERSCHUIVENDE MACHTSVERHOUDINGEN

De geschiedenis laat zien dat staten in een periode van verschuivende machtsverhoudingen tussen grootmachten de grenzen van het bestaande systeem opzoeken totdat er een nieuw machtsevenwicht ontstaat, zij een

De opkomst van China zal zijn effect hebben op de centrale rol die de naoorlogse internationale regimes, zoals de VN en het IMF, nu innemen in de internationale orde

nieuwe set van regimes aanvaarden en nieuwe instituties oprichten of bestaande aanpassen. Zonder de huidige wereld al multipolair te verklaren is het duidelijk dat wij ons in een overgangstijdperk bevinden. De opkomst van nieuwe machten zoals China zal allicht zijn effect hebben op de centrale rol die de naoorlogse internationale regimes, zoals de Verenigde Naties, de We-

reldbank, het Internationale Monetaire Fonds en de Wereldhandelsorganisatie, nu innemen in de regulering van de internationale orde.

De ongekende ontwikkeling die China de afgelopen dertig jaar heeft doorgemaakt sinds Deng Xiaoping de Open Door Policy introduceerde, bracht China niet alleen een gemiddelde economische groei van meer dan tien procent per jaar, maar leidde ook tot ingrijpende veranderingen in de Chinese samenleving. Deze groeide in snel tempo uit tot de fabriek van de wereld. Industrialisering en urbanisatie stimuleerden de opkomst van een middenklasse van naar schatting 300 miljoen Chinezen¹², maar brachten tegelijkertijd ook een toenemende mate van ongelijkheid en een schrikbarend groeiend aantal verstoringen van de openbare orde. Dat vertienvoudigde in dertien jaar tijd tot 87.000 in 2005, volgens de recentste beschikbare informatie.¹³ Daarnaast bestaat er zowel onder de bevolking als onder de politieke elite een gevoel van slachtofferschap gebaseerd op historische grieven die teruggaan op de invasie van westerse en oosterse (Japan) mogendheden in de negentiende en twintigste eeuw. Er is sprake van een opkomend nationalisme dat ook zonder aanmoediging van de Chinese machthebbers welig tiert. Zo krijgen patriottistische internetfilmpjes als ‘2008 China – Stand Up!’ miljoenen hits op de website Sina, een Chinese variant van YouTube.¹⁴

Terwijl de Communistische Partij onverbiddelijk doorgaat met het implementeren van een ‘socialistisch programma met Chinese trekjes’, beseft zij als geen ander dat zij dubbele decimalen-groeicijfers nodig heeft om politiek-sociale stabiliteit te bewaren, zo blijkt overduidelijk uit besluiten genomen op de laatste Nationale Congressen. De impact van de financiële

crisis op de stabiliteit van de Chinese samenleving is op dit moment nog niet te overzien.¹⁵

FINANCIËLE BALANCE OF TERROR

Om politiek-sociale stabiliteit te waarborgen en zijn economische groei veilig te stellen investeerde China jarenlang de Amerikaanse dollars die het met zijn exportsector verdiende in Amerikaanse staatsobligaties, om de renminbi laag te houden en de Amerikanen in staat te stellen om Chinese goederen te blijven importeren. In mei 2009 waren de hiermee geaccumuleerde valuta-reserves opgelopen tot het schrikwekkend hoge bedrag van 2 biljoen dollar in reserves.

Deze gigantische reserves ondermijnen de economische soevereiniteit van de VS en betekenen dat China — actief of passief — invloed kan uitoefenen op Amerikaans veiligheids- en politiek-economisch beleid¹⁶, hetgeen de toenmalige senator en de tegenwoordige Amerikaanse minister van Buitenlandse Zaken Hillary Clinton in 2007 onderkende toen zij stelde dat een land moeilijk kan optreden tegen haar eigen bankier.¹⁷ Tegelijkertijd is China niet gebaat bij een plotselinge devaluatie van de Amerikaanse dollar:

Een devaluatie van de Amerikaanse dollar is op termijn onvermijdelijk

dit zou de concurrentiepositie van haar exportsector ondermijnen en bovendien de waarde van de geaccumuleerde reserves doen kelderen. China blijft Amerikaanse staatsobligaties kopen, ook nadat de Amerikaanse Federale Bank in maart

2009 de geldpersen aanzette. Beide landen bevinden zich in een financiële *balance of terror* die in de komende jaren onherroepelijk zal leiden tot spanningen. Het is hierbij de vraag of wederzijdse verwevenheid van belangen een stabiliserende of een destabiliserende factor zal zijn.

Een devaluatie van de Amerikaanse dollar is op termijn onvermijdelijk. Een scenario-studie van McKinsey uit 2007 postuleert dat de Amerikaanse dollar met 24-45 procent zal devalueren ten opzichte van verschillende andere valuta. Deze devaluatie kan binnen een korte tijdsspanne plaatsvinden of heel geleidelijk over de komende vijftien jaar.¹⁸

DE OPKOMST VAN CHINA EN IMPLICATIES VOOR DE INTERNATIONALE ORDE

Deze economische, politieke en ideologische ontwikkelingen liggen ten grondslag aan een toegenomen zelfvertrouwen en een gewijzigde opstelling van China in de internationale betrekkingen. Ik beperk me hier tot een

beschrijving en analyse van een drietal trends in China's buitenlandbeleid en hun implicaties voor de internationale orde. Het gaat om een mercantilistisch beleid om de levering van energie zeker te stellen, een assertiever optreden in regionale samenwerkingsverbanden en een actievere deelname aan internationale samenwerkingsverbanden.

Een mercantilistisch energiebeleid

Over de laatste twintig jaar verviervoudigde China's olieconsumptie. China's algehele energieverbruik zal de komende twintig jaar verdubbelen. China voert om deze redenen een actief energiebeleid dat zowel het creëren van aanvoerlijnen als het veiligstellen van grondstoffen zelf omvat. Chinese staatsbedrijven zijn actief in Afrika, de Kaspische Zeeregio en Zuid-Amerika, en zijn geduchte concurrenten van westerse oliemaatschappijen. De laatste jaren sloot China oliecontracten met onder meer Iran, Soedan en Angola. In het gebied rond de Indische Oceaan sluit het allianties met Myanmar en Pakistan om pijpleidingen en havens aan te leggen.¹⁹ Hoewel China met betrekking tot Taiwan een voorzichtiger koers heeft gekozen, stelt het zich agressiever op in de Zuid-Chinese Zee en houdt het Chinese Volksbevrijdingsleger regelmatig militaire oefeningen in dit grondstofrijke gebied. China bezet eilanden waarover soevereiniteit wordt geclaimd door onder meer de Filippijnen en Vietnam. China beschouwt dit gebied als behorend tot haar invloedssferen. In maart 2009 heeft dit al eens geleid tot een aanvaring met een Amerikaans marineschip.²⁰

Dit beleid om de levering van energie veilig te stellen heeft al verschillende keren gebotst met strategisch en humanitair beleid van westerse mogendheden, terwijl het een ongelijk speelveld creëert voor de oliemaatschappijen die het zonder staatssteun moeten stellen. Zo verzet China zich al jaren in de VN-Veiligheidsraad tegen assertief optreden van de VN ten aanzien van de flagrante mensenrechtenschendingen in Soedan, om zijn oliebelangen in dat land veilig te stellen. De hoogste prioriteit is het veiligstellen van de levering van energie. Andere mogelijke beleidsprioriteiten, zoals de bescherming van mensenrechten, moeten hiervoor wijken.

Deze ontwikkelingen lijken een systematische verandering van het wereldsysteem op te leveren en het liberale democratische *statecraft*-paradigma aan te tasten. Tegelijkertijd dient opgemerkt te worden dat westerse mogendheden sinds jaar en dag dollardiplomatie bedrijven (neem bijvoorbeeld de jaarlijkse financiële steun van de VS voor Egypte en Jordanië), terwijl ze de ogen dichtknijpen voor het mensenrechtenbeleid van deze landen. Nieuw is echter dat er nu een speler van formaat bijkomt die er niet voor schuwt zijn eigen belangen na te streven, ongeacht of deze botsen met de belangen van westerse mogendheden.

Regionale samenwerkingsverbanden

China wordt gaandeweg actiever in regionale samenwerkingsverbanden. Zo is China de op één na grootste contribuant van de Aziatische Ontwikkelingsbank (ADB), die een grote rol speelt in ontwikkelingsprojecten in economieën in de regio. Het na de valutacrisis van 1997 ingestelde *currency swap*-fonds, onderdeel van het Chiang Mai Initiative, werd onder aanvoering van China in december 2008 en februari 2009 opnieuw gekapitaliseerd met 120 miljard dollar. Het doel van het fonds is het lenen van buitenlandse deviezen aan Aziatische landen, zodat die daarmee de koers van hun valuta kunnen verdedigen. Samen met Japan en Zuid-Korea draagt China 80 procent van het kapitaal bij.

China speelt daarnaast een leidende rol in de Shanghai Cooperation Organisation (SCO), een regionale veiligheidsorganisatie bestaande uit de leden China, Kazachstan, Kirgizië, Rusland, Tadzjikistan en Oezbekistan. Naast afspraken op het gebied van drugsbestrijding, grensbewaking en energieverstrekking, houden de landen ook elk jaar gezamenlijke militaire oefeningen.

Deze initiatieven brengen opnieuw twee veranderingen van het wereldsysteem met zich mee. Ten eerste zijn landen in de regio minder afhankelijk zijn van Bretton Woods-instituties als de Wereldbank en het Internationale Monetair Fonds (IMF), dankzij meer regionale samenwerking op het vlak van ontwikkeling en monetair beleid. Dit ondermijnt het vermogen van deze op Amerikaanse ideologische leest geschoeide instituties om hun beleidsagenda's in de regio te implementeren. Deze systematische verandering voltrekt zich nu. De tweede systematische verandering zal voortkomen uit een nauwere militaire samenwerking van landen in de regio, al dan niet onder aanvoering van China. Deze SCO is echter een militaire samenwerking in de dop. Wanneer deze uitgebreid zou worden zou dit een bedreiging kunnen vormen voor het coërcitieve vermogen van westerse mogendheden. Deze verandering is echter nog niet aan de orde, zoals blijkt uit de aanwezigheid van de Noord-Atlantische Verdragsorganisatie (NAVO) in Afghanistan, op de drempel van de SCO.

Internationale samenwerkingsverbanden

China neemt steeds vaker (en actiever) deel aan internationale samenwerkingsverbanden. De aansluiting bij de Wereldhandelsorganisatie (WTO) uit 2001 is hier een goed voorbeeld van. Na acht jaar wordt duidelijk dat het lidmaatschap weliswaar minder, en minder hoge, handelsbarrières met zich meebrengt, maar vooralsnog geen betere bescherming biedt aan het intellectuele eigendom van westerse producenten — zoals een kijkje in een willekeurig warenhuis in Shenzhen of Shanghai aantoont. Sinds 2006

schuift China ook aan tafel aan op G8-bijeenkomsten en spreekt het mee over onderwerpen variërend van de toekomst van Afrika tot de bestrijding van de gevolgen van klimaatverandering. Op dat laatste gebied is China vooralsnog niet van plan zelf normen te stellen aan de uitstoot van koolstofdioxide, uit angst zijn economische groei in gevaar te brengen.

Als permanent lid van de VN-Veiligheidsraad maakt China zelden gebruik van het vetorecht en het onthoudt zich vaak van stemming.²¹ Uitgangspunt in het stemgedrag zijn de principes van nationale soevereiniteit en territoriale integriteit, wat bij tijd en wijle op gespannen voet staat met de proactievare houding die de VN na het einde van de Koude Oorlog hebben aangenomen ten aanzien van humanitaire interventies. Tegelijkertijd levert China een grote bijdrage aan VN-vredesmissies in de vorm van ondersteunend personeel en politiefunctionarissen. Meer dan tweeduizend man is actief in tien verschillende landen.²² Daarbij stuurde China in 2008 voor de eerste keer sinds 1432 (!) fregatten ver van haar regionale wateren, namelijk naar de Golf van Aden ter bestrijding van piraterij.

De systematische verandering die de belangrijker wordende rol van China binnen internationale samenwerkingsverbanden met zich meebrengt is tweërlei van aard. Enerzijds botsen Chinese beleidsprioriteiten met die van westerse mogendheden, zoals blijkt uit China's verzet tegen sancties voor Soedan, en de weigering om limieten te aanvaarden op de CO₂-uitstoot. Anderzijds duidt China's actievare deelname in dergelijke samenwerkingsverbanden op het feit dat het land ook zijn aandeel in het reguleren van het wereldsysteem serieus begint te nemen. Deelname aan internationale samenwerkingsverbanden kan ook leiden tot een socialiseringsproces waarbij normen en waarden verankerd worden in de Chinese beleidsagenda, waarvan het lidmaatschap van de WTO deels een illustratie is.

EEN PROCES VAN SOCIALISERING

Hoewel het internationale systeem naar conventionele indicatoren gemeent nog lang niet multipolair is, zijn de machtsverhoudingen in het systeem aan het verschuiven. De opkomst van China heeft daarin een aantal implicaties voor de internationale orde.

Het beeld dat naar voren komt is dat China ontegenzeggelijk zijn plek op het wereldpodium aan het innemen is. China streeft een actief beleid na om zijn energietoevoer zeker te stellen. Dat botst met strategisch en humanitair beleid van westerse mogendheden en creëert een ongelijk speelveld voor westerse oliemaatschappijen. De rol van regionale samenwerkingsverbanden, zoals de Aziatische ontwikkelingsbank en het Chiang Mai Initiative, wordt onder aanvoering van China belangrijker in het reguleren van

regionale economische en monetaire aangelegenheden. Dit betekent dat westerse mogelijkheden minder goed in staat zullen zijn hun beleidsprioriteiten gestalte te geven in de regio middels programma's van de Wereld-

*China's deelname
aan internationale
samenwerkingsverbanden
kan leiden tot een proces van
socialisering*

bank en het IMF. Regionale samenwerking op veiligheidsgebied is op het moment nog beperkt.

China neemt actiever deel in een groter aantal internationale samenwerkingsverbanden dan voorheen. Hoewel dit op sommige vlakken botst met de beleidsagenda's van westerse mogelijkheden, zoals op het gebied van bestrijding van

klimaatverandering en de bescherming van mensenrechten, kan China's deelname leiden tot een proces van socialisering, zoals zijn lidmaatschap van de WTO deels illustreert. Daarnaast duidt China's deelname aan VN-vredesmissies en uitzending van fregatten naar de Golf van Aden erop dat China een taak voor zichzelf ziet weggelegd in de regulering van de internationale orde.

Deze vogelvlucht maakt onomstotelijk duidelijk dat de komende jaren cruciaal zullen zijn in de bepaling van nieuwe regels en omgangsvormen tussen staten. Zowel de grote als de kleine machten in het internationale systeem zullen zich hiervan terdege bewust moeten zijn bij de formulering van hun buitenlandbeleid.

Noten

- 1 National Intelligence Council, *Global trends 2025. A transformed world*. NIC, 2008.
- 2 Albert Keidel, *China's Economic Rise—Fact and Fiction*. Carnegie Endowment for International Peace Press, Policy Brief 61, juli 2008.
- 3 Website IMF.
- 4 Website OECD: <http://lysander.source-oecd.org/vl=2071947/cl=28/nw=1/rpsv/factbook2009/07/01/04/index.htm>
- 5 United Nations Statistics Division, <http://unstats.un.org/unsd/Demographic/Products/socind/hum-sets.htm>
- 6 The Automobile Industry Guide 2008, European Automobile Manufacturers Association, http://www.acea.be/images/uploads/files/20081003_Pocket_Guide.pdf
- 7 <http://www.whitehouse.gov/omb/budget/fy2009/defense.html>
- 8 Office of the Secretary of Defense, 'Military Power of the People's Republic of China'. Annual report to Congress, 2009.
- 9 Deze analyse is gebaseerd op verschillende bronnen. Zie onder meer International Institute for Strategic Studies, *Military Balance 2007*. Londen: IISS, 2007; Stockholm International Peace Research Institute, 'The SIPRI Military Expenditure Database', SIPRI, <http://milexdata.sipri.org>; Federation of American Scientists, 'Nuclear Forces Guide', FAS, <http://www.fas.org/nuke/guide/summary.htm>; National Intelligence Council, *Foreign Missile Developments*

- and the Ballistic Missile Threat through 2015*. Washington, D.C., 2001; zie ook Barry Posen, 'Command of the Commons. The Military Foundation of U.S. Hegemony', *International Security* 28 (2003), nr. 1, 5-46; Office of the Secretary of Defense, 'Military Power of the People's Republic of China'. Annual report to congress, 2009.
- 10 China zal pas in 2015 beschikken over een *global strike capacity*. Paul Bolt en Albert Willner, 'The Potential Flashpoint: Taiwan', in: Idem (red.), *China's Nuclear Future* (pp. 143-166). Londen: Rienner, 2006.
- 11 Anthony H. Cordesman en Martin Kleiber, *The Asian Conventional Military Balance in 2006. Overview of major Asian powers*. CSIS Press, 2006.
- 12 Diana Farrell, Ulrich A. Gersch en Elizabeth Stephenson, 'The value of China's emerging middle class'. mckinseyquarterly.com, juni 2006.
- 13 <http://www.freedomhouse.org/template.cfm?page=22&country=7372&year=2008>
- 14 <http://you.video.sina.com.cn/b/12417440-1401913474.html>
- 15 James Fallows, 'China's Way Forward', *The Atlantic*, april 2009.
- 16 Brad W. Setser, *Sovereign Wealth and Sovereign Power. The Strategic Consequences of American Indebtedness*. Council on Foreign Relations, Special Report No. 37, september 2008.
- 17 <http://www.msnbc.msn.com/id/17403964>
- 18 Diana Farrell en Susan Lund, 'What businesses need to know about the US current-account deficit'. mckinseyquarterly.com, augustus 2007.
- 19 Energieschaarste, HCSS-CIEP rapport, HCSS press, december 2008. [onvindbaar onder deze titel. WvK]
- 20 <http://news.bbc.co.uk/2/hi/asia-pacific/7941425.stm>
- 21 Yitzhak Shichor, 'China's Voting Behavior in the U.N. Security Council'. The Jamestown Foundation, China Brief, oktober 2006.
- 22 International Crisis Group, 'China's Growing Role in UN Peacekeeping'. Asia Report No. 166, 17 april 2009.